

Peter Napoleon

Det er nå ikke så hyggelig som å begynne på skolen igjen etter ferien.

I slutten av ferien går en allikevel bare og kjeder seg. Skuren er like kjedelig som høyonna er morsom. Den stive gule halmen var alt annet enn festlig. Å skjære og binde var ikke noe for barn. Det fikk de voksne ta seg av. Det rare var at alle på gården ble surere i skuronna. Gikk der alvorlige og tverre. Hva kunne nå det komme av? Nei, da var det mye mer moro og hurlumhei når de kjørte høy. De fikk være med å trække og kjøre lasset hjem. Når de hadde mange nok lass inne, kunne de hoppe og stupe i høyet. Under skuren var det noe helt annet. Da ville de ikke ha noen hopping eller trækking og hvert bånd skulle bæres inn med største forsiktighet.

En dag fikk Peter en omgang juling av Gudbrand Tofte. Bare fordi han hadde lekt krig mellom kornstauene. Tofte hadde ropt at han da måtte forstå at kornet drysset av nekene og ikke kom til nytte.

Nei, nå var alt blitt kjedelig og hverdagslig. Nede i fjæra og oppe i hestehagen også. Det var så vanskelig å finne på noe mer. Løvet i Napoleon-hytta var blitt gult og han gadd ikke bygge noen ny. De hadde ikke noe annet å gjøre enn å ligge på magen i skogen og stappe i seg tyttebær og krekling. Det passet liksom ikke mer å finne på noe i skogen. Den sto bare og ventet på at høsten skulle komme med rognebær og trost.

Inne var det helt håpløst. Fort vekk ble det så kaldt at bestemor ville de skulle legge i ovnen. Det var liksom så rart å måtte tenne lampen. Rummene blø nesten uhyggelige da.

Det endte med at en bare gikk og lengtet etter å komme tilbake til byen og begynne på skolen igjen!

Kath var forresten blitt så vennelig i det siste. Hun var gretten og høy i nesen og ville ikke være med på noe. Hun satt oppe på rommet sitt og leste dumme bøker og «skrev brev». Hvis hun var ute, ville hun bare gå tur. Det spilte forresten ingen rolle hva hun ville. Han var alltid i veien og «forstyrret».

Alt sammen kom av at Kath hadde fått brev. Et langt brev fra Anna Hage som ferierte i Bergen. Topsy Mørk og Betten Kleve var også der. De hadde forresten en masse venninner i byen og hadde fått mange nye. De sto i med en hel del «herrer». Det var naturligvis bare noen guttunger de løp i hælene på og svermet for. Peter hadde lest brevet. Kath hadde det i kommodeskuffen og da hun forklarte at det inneholdt de «innerste hemmelighetene til Anna» og ikke ville vise ham det, hadde han rotet rundt til han fant arkene.

En ting var han sikker på. Hadde han fått et sånt brev fra en venn, ville han ikke ha snakket med ham mer! Det var helt utrolig at Kath ikke hadde skrevet til den kultne jentungen Anna Hage at hun skulle holde tåta og ikke skrive sånt sprøyt. Kath var jo egentlig ganske real. Brevet fortalte at Anna «elsket» en eller annen hun ikke ville røpe navnet på. Det måtte hun holde hemmelig «til han kunne stå åpent frem og trosse alt og føre henne ut av det grusomme tyranniet hun levde i.» Men Anna måtte betro seg til noen og så ble det bestevenninnen Kath. Hun visste at Kath ikke kom til å røpe hemmeligheten. Nå satt hun der og skrev med

«åpent vindu ut mot sommernatten og tankene strømmende til sin elskede trofaste venninne langt, langt borte.»

Og en hel masse annet til. Man kunne bli kvalm av mindre.

Kath satte seg til å svare med en gang. Hun holdt på med det brevet i flere dager. Han fikk ikke sjanse til å lese det. Men en natt da Kath hadde sovnet, snek han seg inn på rommet hennes og fant brevet. Han fikk lest det som sto på det siste arket hun hadde skrevet:

– Jeg går her dag etter dag og vantrives blant mennesker som ikke forstår meg. Jeg kan ikke snakke med noen om sorgen og lengslene som stormer inni meg. Hjertet mitt har det vondt mens jeg må gå rundt og tie om det jeg føler. Ja, jeg må smile hele tiden og se glad ut...

I det samme snudde Kath seg i sengen, så han løp fort inn til seg selv.

Til å begynne med syntes Peter synd på Kath. Han kunne godt forstå at hun var trist. Det ville han også være hvis han gikk rundt og tenkte på noe vondt han ikke kunne snakke om. Men det var rart at hun hadde klart å skjule det så lenge. Nåja, han hadde forstått at hun bar på noe tungt, stakkars jente. Han hadde prøvd å få henne til å snakke. Vært snill og pratet med henne om sorger og det å være for-trolig og alt det der. Men Kath hadde ikke svart i det hele tatt. Han fikk bare beskjed om å la henne være i fred. Hun var riktig sur og ekkel, var hun. En dag oppdaget han henne nede i fjæra. Hun satt og leste et nytt brev fra Anna Hage og hadde tårer i øynene. Han listet seg stille bort til henne, men da tok hun i.

– Er du nå der igjen. Æsj, er det ikke mulig å få være i fred?

– Jeg skal ikke bry deg, sa Peter. – Tenkte bare at du ville slå av en prat.

– Hva skal jeg snakke med deg om?
– Hvorfor sitter du her og griner?
– Raker det deg?
– Æsj, det går da an å snakke til noen når de har det vondt, ikke sant?
– Du er bare en unge!
– Fy så sjofel du er! Jeg vet om alt tøyset ditt. Bare så du vet det.

– Det vet du ikke noe om.
– Haha. Tror du ikke jeg vet hva Anna Hage skriver. Hun skriver om gutta hun er forelsket i og alt det tullet.

Kath ble rød i toppen. – Du har vært i skuffen min!
– Haha, der lurte jeg deg! Jeg bare gjettet. Men siden du sa det selv så. Du er så dum, så dum. Forresten så skal jeg si det til mor når hun kommer hjem.

– Hva skal du si, din vemmelige hvalp?
– Jeg skal fortelle henne om all den dritten dere holder på med. Mor kommer til å skjenne på deg. Du kommer nok til å få beskjed.

Kath snøftet overlegent.
– Jeg blåser i om du sladrer. Du er bare en unge som ikke skjønner det grann. Mor kommer til å stoppe munnen på deg.

Hun kneiste da hun reiste seg. I neste sekund var hun gått. Peter tenkte at nå var det slutt med å synes synd på Kath. Hun kunne bare gå der med brevene og sorgene for ham.

Fy så kjedelig det var blitt på landet. Bare gørr. Han slang rundt uten mål og med, og ventet på at det skulle bli den 25. august. Vanligvis koste han seg med å gå og tenke for seg selv, men nå var det liksom ingen vits i det. Det var blitt så ørkesløst alt sammen. Ikke hadde han noe å lese heller. Napoleon kunne han utenat.

En dag fant han frem skrivepapir, blekk og penn. Peter

ville skrive til Rolf Rogge som ferierte inne i Skåtefjorden. Tante Vikka gledet seg over at han endelig hadde funnet på noe å beskjeftige seg med. Det var hun som skaffet skrivesakene og la dem på rommet hans.

Etter halvannen time hadde han skrevet en og en halv side og tygd opp det meste av penneskaftet til tanten. Han satt og tenkte så det knakte i hjernevinningene. Hva skulle han skrive til Rolf Rogge? Han hadde jo ikke noe å skrive om. Dessuten var det flaut for en gutt å skrive brev. Det var ingen av de andre guttene han kjente som gjorde det.

Endelig ble det slutt på ferien. Tante Vikka bestemte seg for å dra tilbake til byen allerede den toogtyvende. Far og mor kom den fireogtyvende og da måtte huset være i orden. Så Peter var bare et stort smil da han satt på eiendelene deres i kjerra til Gudbrand Tofte.

Kath var selvsagt fornøyd hun også. Men hun gjorde seg til allikevel og lot som om hun var trist. De siste dagene av ferien hadde hun vært rundt overalt og tatt farvel med forskjellige steder hun kalte «sine». Sånne hemmelige steder hvor hun satt og leste eller bare så rett ut i luften.

Maken til fjols? Hun var ikke mere trist enn at hun klarte å være vemmelig hele turen innover. Hun skjelte og smelte og tutet fordi hun måtte sitte i kjerra og ikke fikk kjøre i giggen med tante Vikka og bestemor.

– Fy, så flaut, sa hun. – Å komme humpende inn i byen i en slik kjerre!

Det siste stykket hoppet hun av og gikk.

– Det kan da ikke være så fælt, sa Peter. – Jeg sitter jo her jeg også.

– Du er bare en unge.

– Javisst, og du er naturligvis en dame.

Kath feide skjørtene frem og tilbake og sakket akterut. Peter ropte:

– Du skulle bare sett deg selv da du var marskalk Ney og red omkring i hestehagen i bare underbuksa. Hoho!

Da kom hun løpende og tok ham fort igjen.

– Peter, stønnet hun, hvis du sier det til en levende sjel, så...

– Ja, hva så?

– Da skal mor få vite det. Å, så sjofel du er!

Peter lo så han nesten trillet av lasset.

Langt om lenge var de i byen igjen og satte huset istand. Den fireogtyvende kom mor og far hjem fra utlandet. De hadde mange nydelige ting med til alle sammen. Hele huset gjenslød av latter og moro. Dagen etter begynte skolen igjen og Peter la i veg i nye klær han hadde fått av moren. Klokken ti stilte han sammen med de andre. Pedell Olsen sto der i full puss og sa goddag og knakk på midten når en lærer kom forbi. Det luktet ny maling i gangene og flere steder var det kommet noe nytt. Oppe i trappesalen hadde de satt opp en veldig ovn og dørene til klasserommene hadde fått nye nummer. Peter var stolt da han passerte sin tredje middel og gikk opp i annen hvor fjerde holdt til. Det var flott å gå opp til den nye klassen. Alle de høyere klassene holdt til i annen.

De fleste av guttene i fjerde middel var allerede kommet. De så ikke det grann høytidelige ut, slik han hadde ventet. Så Peter ble skuffet, ja nesten fortørnet. Guttene sprang rundt og bråkte og kranglet om plassene. Skulle tro det var en helt vanlig skoledag. Ingen tenkte på at nå begynte et nytt skoleår og at de ikke hadde sett hverandre på mange uker. Ikke tenkte de på at de var kommet opp i annen etasje heller. Det fulgte forpliktelser med slikt. Jamen måtte de se å oppføre seg mere voksent!

Søren, slik var det bestandig. Det var bare han som brukte hodet.

Men det gikk jo ikke an å la seg merke med slikt. Så han løp inn mellom de andre og ropte og skrek, han også. Ingen stanset opp og hilste høytidelig på ham, så han sa ikke morn til noen han heller. Det tok bare noen sekunder å få istand en kjempekrangel med Rolf Rogge og hvilken pult de skulle ha. De regnet etter og brukte alfabetet, men de to guttene som skulle gå fjerde om igjen, krevde retten til de to forreste pultene. Dermed begynte de å slåss til rektor dukket opp i døren. Da ble det kurende stille i klasserommet.

Rektor ordnet opp og plasserte guttene. De som skulle gå om igjen, fikk beholde de forreste pultene og de andre ble fordelt etter alfabetet. Peter havnet ved siden av Gunnar Holm og ingen av dem var glade for det. De skulte litt på hverandre, men så lot Peter med ett som ingenting. Den andre skulle få se at han blåste i hvem han måtte sitte sammen med.

Rektor gikk opp til kateteret og forklarte at han skulle ha klassen i historie. Det var en stor ære å ha rektor som lærer. Det hendte aldri i etasjen under.

Rektor gikk og dermed durte det løs på ny. Det summet i hele klasserommet og replikkene før frem og tilbake.

– Søren å skulle begynne på slaveriet igjen!

– Kunne de ikke ventet til mandag!

– Jentene har mye lenger ferie enn oss!

– Lusent!

– Så er det inn i buret igjen!

Peter satt og tenkte på det de ropte. Det var rart, for *han* var virkelig glad for å ta fatt igjen. Det var så mye mere voksent og lunt her oppe enn nede. Og så rektor selv i historie. Men det kunne han ikke si høyt. Da ville det stå dobbelt av latter. Han skulle til å skråle noe om slaveri og bur han også mens han la bena på pulten til Sigurd Baarstad, men i

det samme ropte Gunnar Holm så høyt at han overdøvet de andre.

– Jeg synes det er fint å begynne igjen jeg!

Peter tok bena ned, til stor glede for den misfornøyde Sigurd, og snudde seg for å se på Gunnar. De andre flirte og lo av ham, men Peter var taus og full av beundring.

Overlærer Thomsen kom inn og begynte å preike matematikk. Peter satt stadig og kastet sideblikk på Gunnar. Den fyren var jamen modig. Han likte det han hadde sagt om skolen. Det var ikke verst å si sånt helt plutselig.

Thomsen var ferdig og gikk. Øyeblikkelig kastet de andre seg over Gunnar og fortsatte spotten. Karl Nerdrum som var en mester i å legge opp til slagsmål, sto borte ved ett av vinduene og ropte:

– Du må jamen henge i, Peter, hvis du skal holde tritt med det dydsmønsteret der. Hørt på maken. Gunnar liker skolen!

– Det gjør jeg også, kom det sta og bestemt fra Peter. Men han unngikk å se på Gunnar.

Da ble det virkelig bråk.

– Se på spyttlikkerne! Forrædere. Dydsmønstre!

Stemmen til Karl skingret over alle de andres.

– Peter tør ikke annet enn å si det, ellers får han juling igjen. Sånn som sist.

– Sa du juling? Av hvem?

– Av Gunnar såklart.

– Jeg kjente ikke at jeg fikk juling.

– Du kommer nok til å kjenne det neste gang, terget Karl Nerdrum. Gunnar hadde tatt igjen med gjengen og nå ble guttene etterhvert temmelig forarget. Gunnar var så rolig at det var til å få vondt av. Han snudde seg mot Karl.

– Klapp igjen, Karl, ellers kanskje du får en omgang selv. Før du aner det!

Peter hadde reist seg og nå gikk han mot Karl som dro seg unna.

– Slutt med det julingsnakket. Du blander deg opp i ting du ikke har noe med. Du er en tosk og kan ikke oppføre deg ordentlig. Ingen grunn til å trekke med deg dårlige manerer opp fra første. Husk det nå.

Den ene læreren etter den andre kom og ga beskjeder og klokken halv tolv ringte det ut. De fikk ingen lekser til dagen etter, men bare ordre om å ta med de nye bøkene som var delt ut.

Peter og Gunnar hadde ikke snakket sammen i det hele tatt. Hadde bare sittet der ved siden av hverandre og sett mellomfornøyd ut. Peter satt og lurte på om han skulle si noe. Noe helt vanlig. Men det ble ikke til noe og de forlot klasserommet sammen med de andre. Hjemover hadde de følge et langt stykke, men det var de ikke alene om. Så guttene ble gående i flokk. Den ble mindre og mindre etterhvert som en gutt brøt ut og skyndte seg hjem. Imens gikk skravla for fullt. Tilslutt var det bare tre igjen. Peter, Gunnar og Sigurd Baarstad. Han gikk mellom de to andre.

Det var et godt stykke igjen, men de sa ikke et ord. Nå og da ble Peter rød i toppen. Det var så tåpelig å gå der og ikke si noe. Han åpnet munnen for å begynne, men lukket den igjen. Han klarte ikke. De fortsatte og gikk hele tiden i takt. Men så måtte de over en rennestein og så var utakten der. Peter lurte på om han skulle bytte ben. Men før han kom så langt, gjorde Gunnar Holm det. Nei, nå ble det nesten umulig å holde munn.

Kort etter var de like ved huset til Gunnar. Skulle han si adjø når de skiltes? Det gjorde alle de andre. De gikk på og Gunnar stanset utenfor grinden.

– Morna, sa han og gikk inn.

Det kom så plutselig og overraskende at Peter ikke summet

seg til å si det samme. Han ergret seg da han gikk det siste stykket hjem. Helt alene. Han skulle ha latt som ingenting og pratet i veg med Gunnar slik alle andre gjorde. Det ville vært overlegent. Det var bare dumt å gå sånn og tie og glane. Gunnar var nok mye modigere enn ham.

Når han tenkte på det, var Gunnar igrunnen den eneste i klassen det var noe ved. Hvorfor skulle de være uvenner. Det var helt tullede når han tenkte over det. I vår hadde de slåss på grunn av politikken. Men egentlig brydde de seg ikke om det tullet. Men de *hadde* slåss. Det måtte da være opp og avgjort nå. Jo mer Peter tenkte på Gunnar, jo bedre likte han ham. Synd at han ble nødt til å være fiende med ham. Karl Nerdrum var en dritt som egget dem. Så de fikk agg til hverandre. Det var vanskelig dette. Han skulle jo sitte ved siden av Gunnar og da kunne han jo like godt være venner med ham. De måtte se å bli forliket igjen, hvis det lot seg gjøre da.

Hvordan skulle han få til det? De andre måtte ikke få det inntrykket at han var blitt venner med Gunnar igjen. De kom til å tro at han var redd ham.

Ha! Redd Gunnar Holm, han!

Vel, han *var* litt redd, hvis han skulle være ærlig mot seg selv. Gunnar *var* sterkere. Det sto ikke til å nekte. Det viste seg den gangen de røyk sammen i mai. Det var bare såvidt han ikke tapte. Hadde slagsmålet vart en stund til, så hadde han måttet gi opp. Men skoleklokken kimte og stoppet kampen.

Nå, det var igrunnen ikke derfor han ville bli venner med den andre igjen. Det kunne hende han fikk juling, men det skulle han nok ta på den riktige måten. Det var ingen skam å bli banket av en eldre gutt. Dessuten var Gunnar høyere enn ham.

Nei, det var ikke det. Men etter det som hadde hendt i dag

fikk han slik lyst til å snakke hyggelig med ham. Kanskje Gunnar tenkte det samme. Det var ikke utenkelig. Gunnar hadde tatt fatt i Karl før ham. Han hadde sagt morna også. Byttet bena hadde han også gjort!

Peter kjente han ble rød i nakken. Det var vemmelig å tenke på at han hadde gått der og tidd. Men det kom jo nettopp av at han kjente sånn sterk trang til å si noe.

Jo, han skulle sannelig bli venner med Gunnar Holm igjen. De hadde ikke vært mer enn et par timer på skolen, og så ble alt med ett så trist der. Det hadde vært fint å ta på de nye flotte klærne og tenke på det høytidelige ved å skulle opp i fjerde. Men da han sto der midt i klassen, var det som om han ble snytt for noe. Bråket til de andre guttene hadde tatt glansen fra den første skoledagen etter ferien. Nå *var* det jo bare skoleslit igjen. Han kunne jo ikke gå rundt alene og synes arbeidet på skolen var morsomt!

Men så hadde Gunnar sagt det han tenkte. Rett i ansiktet på dem! Gunnar tenkte nøyaktig som han. Sett at de tenkte det samme om andre ting også. Kanskje de var enige om alt de tenkte på. Alt det han hadde tenkt i løpet av sommeren. Sett at han kunne få Gunnar med på det. Det ville være fint!

Peter hadde fått med et brev til faren fra bokhandler Moe hvor det sto at Peter skulle ha alle bøkene som sto på listen hans. Det var alltid spennende og gøy å få nye bøker. I år var det særlig mange nye. De skulle begynne med latin, matematikk og fysikk. De fikk ny stor bibelhistorie og en helt ny tysk lesebok.

For ikke å snakke om alle glose- og stilbøkene.

Peter brant av lyst til å stikke innom Gunnar Holm og spørre om de ikke skulle slå følge til bokhandleren. Gunnar skulle jo kjøpe bøker i dag han også.

Mens han tenkte på alt dette slang Peter rundt på gårds-plassen og tok en og annen avstikker ut på husbryggen. Han

ble helt het da han tenkte på at det kanskje var best å gå rett bort til Gunnar og late som ingenting hadde hendt.

Kort etter sto han inne i gangen i huset der Gunnar bodde og trykket på knappen. Han hadde aldri vært hos Holms før. Det var en trang og lite pen gang han sto i og lukten derinne var ikke akkurat god. Hushjelpen hos Holms åpnet.

– Er Gunnar hjemme?

– Ja. Bare gå opp trappen til høyre. Der er rommet hans.

Peter klatret opp loftstrappen. Det var halvmørkt deroppe, men så fikk han øye på en dør til høyre. Han banket, men fikk ikke noe svar. Han banket igjen og lyttet. Fremdeles ikke noe svar. Da dristet han seg til å åpne døren på klem.

Han kikket inn i et kvistrom med skråtak. Oppe i taket var det et stort loftsvindu som kunne åpnes oppover. Det sto litt åpent nå. Blikket til Peter stanset ved en seng borte ved veggen, med et lite bord foran. Gunnar Holm lå der med ansiktet begravd i puten og gråt. Han hverken hørte eller så noe.

Peter ble stående. Han var usikker på hva han skulle gjøre. Tilslutt kremtet han.

Gunnar fór i været og hoppet ut på gulvet. Han var rød og opphovnet i ansiktet etter all griningen.

– Hei, sa Peter. – Jeg kom for å høre om du skal kjøpe bøkene nå. Tenkte vi kunne gå sammen.

Gunnar hadde trukket opp lommestørkleet og nå tørket han øynene og ansiktet. Etterpå pusset han nesen så det dundret.

– Ja ... ja, det kan vi godt. Nei, det er sant, jeg hadde ikke tenkt å kjøpe dem ennå.

– Men vi skal jo ha bøkene med i morgen.

– Ja ... a ... a ... det er sant. Kjekt forresten at du kom. Sett deg da vel. Det haster ikke sånn.

Peter takket og satte seg på den eneste stolen i det lille rommet. Nei, det var en til, men den ble visst brukt som vaskeservant. Gunnar satte seg på kanten av bordet.

Begge tidde en stund. Lenge. Gunnar lurte seg til å tørke øynene den ene gangen etter den andre. Av og til hikstet han litt. Det var tydelig at han ikke klarte å beherske seg. Endelig brøt han tausheten.

– Fint at du kom.

– Jeg bor jo like ved, sa Peter.

Et smil dukket opp i det grimete ansiktet til Gunnar.

– Vi er jo fiender, ikke sant?

Peter smilte tilbake.

– Vi kan vel kjøpe bøker sammen for det.

De brast i latter begge to og Peter sa:

– Skal vi ikke holde opp med det tullet. Jeg har ingen grunn til ikke å være venner med deg.

– Enig. Vi er jo ikke guttunger lenger. Vi bryr oss ikke om ertingen til Karl Nerdrum. Ikke de andre heller.

– De er fremdeles bare unger.

– Støttet, nikket Gunnar.

– De blir aldri voksne heller, mente Peter.

– Du har rett i det. Er det ikke merkelig. Man kan da ikke gå rundt og være venner med sånne typer.

– Nei, de bare tuller. Noen må bli eldre etterhvert. Også i fjerde middel, da mann! De interesserer seg ikke for noe, ikke et pipp.

– Vel, Just Bille har interesse for mye, men han er jo så tullete.

– Bare en fomlete brillemops og eter bøker.

– Vet du at den idioten skriver dikt? Lange dikt. I sommer viste han meg en skrivebok som var full av vers. Vi bodde ved siden av hverandre, ikke på Myre.

– Ja, jeg vet det. Han er klin gærn. Tror han er noe. Men han er ikke noe tess.

De tidde litt igjen, så trommet Peter på bordet, så rett fremfor seg og sa:

– Noen av dem kunne kanskje bli bedre, hvis man fikk dem til å skjønnne hvordan de er.

– Ja, nikket Gunnar, men da må noen begynne.

Peter smilte og så opp på den andre.

– Kan ikke vi begynne?

– Gjerne det.

Så ble det stille igjen. Peter stirret i gulvet og sa med ett lavt og forsiktig:

– Var det noe i veggen... da jeg kom? Han var sjenert og brydd.

– Å blås, det var ikke noe å snakke om.

Peter angret med det samme på at han spurte. Men litt etter kom forklaringen.

– Jeg kan forresten godt si det. Du holder vel kjeft.

– Er du morsom? Selvsagt holder jeg kjeft.

– Det er bra. Vi er jo venner nå, vet du.

– Stol på meg! kom det kontant fra Peter.

Gunnar tenkte litt, så sa han:

– Vi har det litt vanskelig, men det kjenner ikke du til.

Faren min ble helt fortvilet da jeg viste ham den lange boklisten.

– Hvorfor det?

– De er dyre, vet du.

– Ja. Peter skammet seg. Nå var han dum igjen.

– Men bøkene må man jo ha, fortsatte Gunnar.

– Ja, man må det.

– Det er så vondt, for far er ikke rik.

Det ble stille igjen, men litt etter spurte Peter:

– Fikk du penger til bøker?

– Nei, men jeg får dem. Jeg vet det. Men det er så fælt å måtte gå ned og spørre.

– Det skjønner jeg godt. Og så alle de nye bøkene vi må ha i år.

– Javisst.

– Du, kan ikke jeg spørre for deg? spurte Peter oppglødd.

– Spørre faren min? Har du gått fra vettet! Nei, den går ikke.

– Okey, det var bare et forslag. Jeg har ofte fått andre til å be faren eller moren min om ting jeg ellers ikke hadde fått.

– Dette er ikke det samme. Det gjelder jo penger. Det var forresten heldig at du kom, for nå kan jeg bare gå ned og si at du kom innom for å ta følge til bokhandelen. Far skjønner det bedre når han får vite at hele klassen må ha alle de nye bøkene.

De gikk ned i første. Byfogd Holm hadde kontoret sitt like nedenfor entreen. Tilfeldigvis støtte de på ham ute i gangen. Han var riktig hyggelig da han trykket Peter i hånden.

– Far, begynte Gunnar nølende, Peter er kommet for å slå følge til bokhandelen.

– Si meg, Peter, spurte Holm skjelsk. – Må dere ha alle de bøkene?

– Ja, det er nok dessverre nødvendig, svarte Peter. Han sto med luen i hånden og så alvorlig på byfogden.

Holm smilte og ga Peter en klaps på hodet.

– Dessverre, ja, sa han. – Ja, du kan så si. Han tok opp en tikkone. – Gunnar, tror du dette er nok?

– Ja... sikkert. Takk skal du ha.

– Hei da, mine herrer, sa byfogden og gikk opp i annen.

Hele veggen til bokhandler Moe kunne ikke Peter tenke på

noe annet enn at Gunnar hadde grått så fælt og at Holm var så hyggelig.

Hos Moe viste det seg at ti kroner ble for lite. På listen sto et leksikon som kostet flesk. Peter trakk Gunnar bort i en krok og sa noe til ham. Så lavt at bokhandleren ikke kunne høre det.

– Jeg skal ha to tyske lesebøker, sa Peter.

– To? Det står bare en på listen, protesterte Moe.

– Den andre er til søsteren min.

Peter fikk bøkene og nå klarte Gunnar seg med ti kroner. Han slapp jo å kjøpe tysk lesebok. Peter overbeviste Gunnar om at det var en grei og riktig måte å gjøre det på.

– Til nyttår sender Moe regning til far. Det gjør han hvert år. Han ser ikke etter hva som står der.

Da de tok fatt på hjemvegen, var de riktig fornøyd med løsningen. Det var litt av et dagsverk.

Uken etter hang Gunnar og Peter sammen hver dag. Guttene på skolen fikk se at de var bestevenner og hadde det fint ved siden av hverandre. De hadde følge til skolen og hjem igjen.

Om ettermiddagen kom Gunnar over til Peter og lekte der til begge måtte hjem til kveldsmaten. De hadde det virkelig moro sammen. Gunnar var helt annerledes enn andre. Han interesserte seg virkelig for mange ting. Dessuten var han mye grundigere enn Peter hadde drømt om. Han hadde lest romanen til Ingemann og flere av Water Scott. For ikke å snakke om Ivanhoe, Quentin Durward og Talismanen. Nå var han i gang med Fältskärn av Topelius. Han fortalte hva det sto i bøkene og så lekte de innholdet. Men de forestilte seg for det meste at de var Richard Løvehjerte og Gustav Adolf.

Gunnar kunne mye mer. Hjemme hadde han funnet frem noen små bøker med grønt papirbind. En handlet om de

nord-italienske krigene med Napoleon den tredje, Victor Emanuel og Garibaldi. En annen fortalte om krigene mellom Danmark og Tyskland i 1849 og 1864. Den siste kunne Gunnar forlengs og baklengs. Faren hans hadde fortalt mye fra den fæle krigen i 1864. *For han hadde vært med.* Holm hadde to arr. En kule hadde truffet ham i hånden, den andre i magen!

Peter gapte, så imponert var han. Det Gunnar fortalte var sikkert sant, men for å være helt sikker, spurte han faren sin om han visste at Holm var med krigen.

– Javisst, svarte far. – Han var med i kampen ved Als og fikk Danebrogkorset etterpå.

Peter var helt over seg. Der hadde de gått i år etter år og ikke ant at de bodde like ved en tapper mann som hadde kriget og fått Danebrog! Byen hadde en virkelig soldat!

En kveld kom mor og spurte om ikke Gunnar ville spise hos dem. Et par kvelder senere hendte det. Det han hadde ventet på. Han ble invitert til Gunnar.

Etter kveldsmaten ble de vinket inn i stuen og fikk tyttebærsyltetøy. Byfogden var i godt lune og pratet hyggelig med dem. Peter nesten skalv i stemmen da han spurte:

– Har du virkelig vært med i krigen?

– Ja, jeg har nok det, gutt. Her har du et bevis. Han rakte frem den venstre hånden og viste ham et rundt arr. Det så skrumpet ut.

– Der fikk jeg en prøysserhilsen.

– Gikk den tvers gjennom?

– Ja, her skal du se. Der kom den ut.

– Hvordan hendte det?

Byfogden tente pipen og fortalte om krigen. Den gangen han var ung løytnant på Als. Prøysserne satte over sundet og det var danskenes jobb å drive dem tilbake. Holm hadde befalet over et kompani som sto inne i tett krattskog og

ventet på ordre. Da begynte det å knalle fra kratt på den andre siden av en stor eng. Svisj, svisj. Kulene smekket inn i busker og blad. Fort vekk satte en soldat i et smerteskrig og falt.

– Var . . . du redd??

– Det er klart jeg var redd. Men jeg var jo offiser, så selv om jeg bare var en hvalp, måtte jeg jo vise de skjeggete soldatene at jeg ikke stakk halen mellom bena. Da kom ordren. Vi skulle storme rett mot prøysserne. Rett inn i kule-regnet. Jeg svingte sabelen, kommanderte fremad og løp ut på engen. Jeg var så redd at alt gikk rundt, særlig fordi jeg måtte se så barsk ut. Så jeg satte avsted i en slik fart at kompaniet ikke klarte å holde følge. En av sersjantene fortalte meg etterpå at jeg bare stormet frem uten å se til høyre eller venstre. Plutselig var jeg oppe på jordvollen til fienden. Rett foran meg, ikke to meter borte, sto en prøyssisk soldat. Han var hvit som et laken og skalv over hele kroppen av redsel. Han kastet geværet til skulderen og brente løs. Mer vet jeg ikke. Jeg kom til meg selv lenge etterpå og da sto en tysk lege og en soldat over meg. Jeg hørte hva legen sa. Han snakket tysk. – Best å la ham ligge. Han har neppe mer enn en halvtime igjen. Dermed gikk de. Men da skrek jeg alt jeg kunne, at det var liv i meg. Legen kom tilbake og undersøkte meg. Men så ristet han på hodet og sa at jeg var skutt gjennom magen. Jeg hadde ikke en sjanse. Ach mein braver Junge, sa han, De må be Fadervår så fort De kan. Jeg tagg og ba alt jeg kunne og endelig hentet de en vogn og kjørte meg til feltlasarettet. En annen lege kikket på meg og sa til opppasseren, at han der lever ikke lange stunden. – Kulen har gått inn i magen og ut på siden. De vasket magen min og så fikk jeg et teppe over meg. Jeg gled inn i en døs og ble liggende slik i mange dager. De ble meget forbauset da de oppdaget at jeg fremdeles levde. Så ble jeg undersøkt igjen

og da viste det seg at soldaten som skjøt meg, måtte ha bøyd seg, for kulen hadde passert like under huden og ikke skadd innvollene. Noen uker senere var jeg på bena igjen, like god som før.

Peter var stor i øynene mens Holm fortalte. Det var så mye i denne krigen han ville vite og Holm svarte og fortalte alt han orket. Tilslutt hentet han Danebrogkorset og viste det til guttene. Peter hadde aldri opplevd maken til kveld. Holm var en mann det sto respekt av. Flink til å fortelle var han også. Ja, også så snill. Selv om han ikke var militær og bare byfogd, var det noe stramt over ham som ga ham et anstrøk av kriger. Det var ikke vanskelig å forestille seg ham i uniform.

Det var ikke rart Gunnar så opp til faren sin. Han var mektig stolt av ham. Han formelig struttet da Peter så godnatt og gikk. Men før Peter tok farvel, hadde han og Gunnar sittet på kvisten en stund og snakket om alt de hadde hørt.

Etterpå gikk Peter rundt og brente etter å snakke om det han tenkte. En vakker dag skulle han nok få fortalt Gunnar alt om Napoleon. Alle andre var bare krek ved siden av ham. Prost Peder Hessel, Karl av Riise, Richard Løvehjerte, Quentin Durward, Gustav Adolf og Bertelskøld. Det var naturligvis spennende med dem også, men det var så ufattelig lenge siden de levde. Garibaldi, Victor Emmanuel, Helgesen, Rye og Schleppegrell var nærmere enn Napoleon den store, men de kunne ikke måle seg med ham.

Om kvelden fant Peter frem boken om Napoleon og studerte bildene. Han hadde lekt hele ettermiddagen med Gunnar og nesten glemt idealet. Han kjente et stikk av dårlig samvittighet over at han lot Napoleon ligge der alene.

En dag de satt nede på bryggekannten etter et sjøslag mellom Tordenskjold og svenskene, fikk Peter sjansen. Han

flyttet blikket fra plankestablene som hadde vært skip og mursteinene de hadde brukt som kanonkuler og spurte.

– Har du noengang lest om Napoleon, Gunnar?

– Litt på skolen.

– Det var litt av en helt.

– Ja, jeg vet da det.

– Flotteste mann i hele verden. Jeg har en bok om ham som du kan få låne. Full av bilder. Den er en fenomenal.

Gunnar fikk med seg boken og leste den. Peter svulmet da Gunnar ble like opptatt av keiseren som ham.

Etter åtte dager slapp de fra leksene en stund. I seks dager skulle det være eksersis ute på byengen. Det var fine greier at Peter syntes disse skoleøvelsene var alle tiders. Alle guttene på skolen var med og leken gikk for seg med stort alvor. Under full kommando også. Dette året var det fjerde middel som stilte i annet kompani. De mellomste guttene i fjerde, femte og sjette stilte sammen med dem.

Politifullmektig Skog hadde kommandoen over hele skolen. Han var reserveløytnant og møtte opp i full uniform. Gymnastikklærer Rasmussen ledet første kompani og politibetjent Jensås som hadde vært sersjant, førte an i tredje. Hans Kleve fikk kommandoen over annet kompani. Han som bare var en skolegutt. Riktignok gikk han i tredje gym, men han var da elev for det. Men han var den største og sterkeste av alle guttene på skolen og nå svingte han sabelen på byengen og kommanderte fjerde, femte og sjette middel så det ljomet langt inne i byen.

Tre dager senere delte Kleve annet kompani i to tropper. Troppssjefer ble Hans Aanesen og Jens Tostrup i sjette. Etterpå ble troppene delt i to og en fra sjette middel, to fra femte og Gunnar Holm fikk kommandoen over halvtroppene.

Det var ærefullt for fjerde middel at en fra klassen ble

utkommandert som halvtroppsjef. Ingen misunte Gunnar, for han var den beste av dem. Peter kunne hatt lyst til å bli utnevnt han også, men det gledet ham at de tok Gunnar og ikke en av de andre.

Øvelsene gikk med fart og kraft. På skolen fikk de tildelt geværer. De største guttene hentet gamle, tunge flintbørser fra arsenalet. Fjerde middel som hørte til de mindre, måtte nøye seg med geværer av tre. Så begynte eksersisen og Gunnar kommanderte godt.

Noe så moro!

Nå når de ikke hadde leksene å tenke på, koste Peter og Gunnar seg på gårdsplassen og bryggen. Om ettermiddagen hadde de fri og kunne gjøre som de ville. Under øvelsene ble det nå og da holdt pause og da samlet politifullmektig Skog alle «offiserene» i et hjørne av engen. Gunnar var med og senere på dagen fortalte han hva de hadde snakket om. Gunnar hadde bare godt å si om Hans Kleve. Han var en grei og liketil kar. En dag da «offiserene» gikk hjem sammen, stakk de innom konditoriet til Eriksen. Hans Kleve spanderte på Gunnar og behandlet ham som en venn. Han fikk sitte mellom Skog og Rasmussen, Jensås og de andre. Det var rent som om han var en av dem.

– Det må ha vært fint, sa Peter.

– Det kan du skrive opp. I sånne stunder føler en seg svært til kar. Sitte sammen med de store gutta og bli venner med dem!

– Du blir vel snart så høy på pæra at du overser meg, smilte Peter.

– Din tosk! Vi har det mye finere sammen. Dumt at ikke du kom med i ledelsen. Vi skulle hatt sånne karer i klassen vår. Da hadde vi hatt noe å skryte av.

– Gutta hos oss blir nok ikke voksne, mente Peter. – Tar ikke noen ting alvorlig. Under eksersisen lager de bare tull

og syns Hans Kleve er skittviktig. Deg bare flirer de av. For noen tosker.

Peter slo neven i tomkassen han satt på.

- Det skal bli gøy å komme opp i sjetten, sa Gunnar. - Da har sikkert de andre også vokst litt.

- Tro det, sa Peter.

Han satt lenge og tenkte, så sa han:

- Det gikk kanskje an å få litt skikk på dem.

- Hvordan skulle det gå til?

- Jeg har tenkt mye på det. Kanskje vi kunne lage en forening.

- Med de tullingene?

- Vi måtte begynne, vet du. Finne en grei gutt og ta ham med. Og så se etter flere etterpå.

- Tja, sa Gunnar tankefullt, vi kunne kanskje plukke ut de beste. De verste treskallene, de som aldri er opptatt av annet enn sludder, må vi holde utenfor.

- Ja, nikket Peter. - Jeg har tenkt på det i hele sommer. Vi to kan sikkert få til noe. Tenk på Napoleon. Han var ingen tulling da han gikk i fjerde.

- Hva skal vi med foreningen, da?

- Alt mulig. Vi kan ha møte hver lørdag, akkurat som i gymnasiesamfunnet. Men det måtte være hemmelig. Der kunne vi snakke alvorlig sammen og bli enige om mange ting. Sånn vi gjør. Kunne det ikke være fint med mange som var enige om alt.

- Da måtte vi lage avis også, sa Gunnar tankefullt.

- Opplagt, men en forening må ha lover. Vi måtte lage dem først.

- Javisst. Og så må foreningen ha navn. Vi lager lovene og kaller foreningen «Concordia».

- Jeg har allerede funnet på et annet navn, sa Peter.

- Hva syns du om «Napoleonsforbundet»?

- Det høres flott og alvorlig ut.

- Akkurat. En får tenke på hva en skal bli. Når man blir voksen. Derfor syns jeg «Napoleonsforbundet» er det riktige navnet.

Gunnar sprang opp. - La oss begynne med det samme.

Peter stakk inn etter en blyant og noe papir. De ble sittende helt til det skimret nede på kassen og lage lover til Napoleonsforbundet.

Dagen etter og neste dag snakket de ikke om annet enn foreningen. Begeistring steg og det ble etterhvert en hel stabel med lover. Tilsist var ikke foreningen bare for noen få. Peter ville ha med hele middelskolen og andre skoler rundt i byen også.

Peter var opptatt med Napoleonsforbundet fra han sto opp om morgenen. I hver skoletime fant han på nye lover og regler og gledet seg varm til å komme i gang med arbeidet igjen.

Han brente av lyst til å fortelle Kath om hemmeligheten. Hun ville skjønne hvor fint det var. Han hadde forresten tenkt på foreningsmerke også. Et rødt bånd med en gul N på. Det kunne han få Kath til å sy.

Siden Gunnar likte Hans Kleve så godt, forsonet Peter seg med at søsteren var så mye sammen med ham. De hang sammen nesten hver ettermiddag. Spilte krocket i hagen til Aanesen sammen med mange andre gutter og jenter. Etterpå fulgte Hans henne hjem. Kath gikk rundt med nesen i været, men når hun fikk høre om foreningen, kom hun nok til å trekke den litt ned.

Han sa ikke noe til Gunnar om det, for han kjente ikke Kath. Han trodde antagelig at hun var en vanlig jente.

Så en kveld viste han Kath lovene og fortalte om Napoleonsforbundet. Han hadde gjettest riktige. Kath ble fyr og flamme og lovet å sy to silkemerker. Gunnar og Peter

skulle få hvert sitt. Hun sa mange riktige ting om lovene også. Kath var ikke så dum. Han skulle gjøre noen av dem om, dagen etter.

Neste dag var den siste i øvelsesuken. Peter hadde rettet på lovene og skrevet dem av med skjønnskrift. Gunnar fikk dem om morgenen til gjennomlesning før de kom sammen igjen om ettermiddagen.

Den siste eksersisen var flott og gøy. Hele skolen ble samlet i en bataljon og politifullmektig Skog kommanderte. Det så smart og militært ut og manøvrene gikk med liv og lyst. Peter var i topphumør der han marsjerte med tregeværet på skulderen. Kath hadde gjort et merke ferdig kvelden i forvegen og Peter hadde sitt i lommen. Det til Gunnar skulle bli ferdig ved middagstider.

Øvelsene ble avsluttet og politifullmektig Skog ropte hurra for rektor som hadde sett på. Etterpå ble alle offiserene bedt inn på et glass vin. Senere fikk de høre at det var Hans Kleve som hadde fikset det.

Gunnar var nokså oppspilt da de traff hverandre senere på dagen. Det hadde vært fenomenalt hos rektor. Selveste rektorfruen hadde skjenket portvin til ham. Dessuten hadde han gaflet i seg fire kaker.

Den dagen ble Napoleonsforbundet stiftet.

De steg opp på kassen nede på bryggen og Gunnar leste opp lovene, høytidelig og med høy stemme. Dernede var det jo ikke noen som hørte dem. Der kunne de være i fred. Gunnar gjorde store øyne da han fikk se silkemerkene. Peter festet den ene på jakkeoppslaget til kameraten og Gunnar sørget for at det andre ble satt pent på Peter.

Etterpå trykket de hverandre i hånden.

– For troskap og ære! sa Peter. Det skulle være forbundets valgsprog.

– For troskap og ære! gjentok Gunnar.

Forbundet var blitt virkelighet.

De holdt forbundsmøte på bryggen til det begynte å mørkne. Da trykket de hverandre høytidelig i hånden igjen og gikk hver til sitt.

Rett utenfor huset støtte Gunnar på Kath og Hans Kleve. Han tok til luen og fortsatte. Et stykke unna var det noen som ropte på ham. Han snudde seg og oppdaget at det var Hans Kleve.

– Men, sånn fart det er på deg, sa Hans. – Kan vi ikke slå følge et stykke?

– Okey, nikket Gunnar.

– Du og Peter er visst bestevenner.

– Ja, vi har det fint sammen.

– Har dere noe gøy nede i fjerde middel?

– Nei. Gutta er så dumme.

– Ja, det har jeg forstått. Men vi hadde mye moro da jeg gikk i fjerde. Da var det andre boller.

Hans fortalte fra den tiden han gikk i fjerde. Om høsten hadde hele klassen vært med og lekt indianere. De hadde hatt slåsskamper med gutta nord i byen og stiftet et buekorps. Vinteren gikk med til bygging av snefestninger. De utkjempet veldige slag med nordbygutta, oppe bak byengen. Det hendte også at de sterkeste på hvert parti møttes til dyst. Det hadde sikkert vært gøy, tenkte Gunnar.

– Vi hadde godt samhold, forsatte Hans. – En gang julte vi i fjerde opp femte på byengen. De var så store i trynet at det ikke gikk an. Særlig når vi hadde gymnastikk. Vi valgte høvdinger og fant på det utroligste. De andre våget ikke gå på oss og lærerne var ikke helt høye i hatten, de heller. Den som ikke adlød, ble betraktet som forræder og måtte løpe spissrot.

– Hva er det?

– Gutta stilte seg opp i to rekker. Så ble stakkaren tvunget

til å løpe mellom dem mens de hamret løs på ham alt de kunne. Gikk han hjem og sladret eller sa noe til lærerne, måtte han løpe om igjen. Sånn hadde vi det. Dere går jo bare rundt og ser bleike ut.

– Det er så, sa Gunnar, men nå skal det bli luft i luka.

– Å?

– Peter og jeg skal få skikk på klassen.

– Ikke dårlig. Men jeg skulle gjerne vite hvordan dere vil klare det.

– Vi har lagd en forening. Vi har tenkt å få alle de andre med i den.

– Hva slags forening da?

– Det er ikke så lett å forklare, men vi har lagd lover.

– Hva sier du?

– Jeg har dem her. Du kan godt få se dem, men det er hemmelig.

– Jeg skjønner. Kanskje jeg kan låne lovene og se på dem hjemme. Ikke umulig at jeg kan hjelpe dere.

– Det ville være flott.

Om kvelden fortalte Peter Kath at forbundet var stiftet. Han var veldig oppglødd og ble sittende lenge på sengekanten hennes og prate.

– Det beste av alt sammen, er å ha en kamerat som Gunnar.

– Sikkert, sa Kath.

– Han er en virkelig venn. I livet og døden og sånn. Nå vet jeg hva det er å være venner med noen.

– Det er ofte sånn, sa Kath. – De som er mest sinna på hverandre, får det beste vennskapet.

Da hørte de mor og far komme i trappen og Peter smatt inn på rommet sitt.

Dagen etter møttes Gunnar og Peter som vanlig på skolen og ble enige om å få Sigurd Baarstad med bort i gården til

Peter å leke. De skulle fortelle ham om forbundet og velge ham som medlem. For Sigurd var igrunnen en hyggelig fyr.

Like før skoledagen var over, kom rektor innom og sa at været var like godt dagen etter, skulle det bli skoletur. Så de fikk ikke snakket et ord med Sigurd Baarstad. Ingen tenkte på noe annet enn skoleturen og klassen toget samlet ut av skolegården. Utover ettermiddagen var de opptatt med nistepakken. Gunnar fikk låne en gammel ransel av Kath. Det var ikke helt i orden, men mor hadde sendt den over til salmakeren ifall det en gang skulle bli spørsmål etter en ransel. Rolf Rogge kom også innom og spurte om de hadde en ransel å låne bort. Men de hadde ikke flere. Gunnar og Peter ble med Rolf for å hjelpe til med å skaffe ransel. Etterhvert ble de ganske mange. Flere skulle kjøpe mat og andre låne noe.

Klokken syv morgenen etter stilte alle i skolegården. Rekkene ble ordnet som under skoleeksersisen og etterpå marsjerte alle i sluttet orden til bryggen og gikk ombord i Nøkken. Skipet dampet inn i Storfjorden og der gikk alle i land. Etterpå var det en times marsj til Simen Langnes. Det var der de skulle være.

Peter hadde lånt reise flasken til far og fått den fylt med bringebærsaft. Turstøvlene hans gikk nesten til knærne og i ett med buksene. Så det så faktisk ut som om han hadde fått lange. Foran kompaniet gikk tre hornblåsere og en trommeslager. De var leid for anledningen. Det var virkelig flotte saker.

Rektor og noen av lærerne kjørte foran i karjoler. De unge lærerne marsjerte sammen med elevene. Bodding og Ingstad hadde kommandoen over hver sin avdeling, for Skog og Hensås skulle naturligvis ikke være med. Hans Kleve førte annet kompani.

Oppe på Langnes ble det gitt kommando til oppløsning og

nå kunne de gjøre som de ville. De drev omkring i små flokker eller to og tre. Slo seg ned på steder de likte og åpnet nistekurvene. Endel av de store guttene ble satt til å passe på førsteklasingene. De hadde forresten tre lærerinner til disposisjon, som skulle se etter at de hadde det bra og ikke rotet for mye. Madam Langnes sørget for kaffen. Hun hadde to digre kjeler fulle, pluss en kjempegryte i bårstupeisen. Kaffen kostet tre øre koppen og rektor hadde på forhånd gitt beskjed om at alle skulle ha med kopp.

Tunet på Langnes så ut som den reneste leir og overalt var det leven og moro. Et eneste virvar av matpapir, saftflasker, ransler og hyl og rop. Veldige mengder kaffe og saft gikk med og tørste gutter sto i kø utenfor bårstua til madam Langnes.

Rektor og lærerne var riktig hyggelige. De pratet med elevene, spøkte og lo. Fort vekk ville de smake på det guttene hadde med. Da Hansemann Finne i første klasse lot rektor få en bit av brødskiven sin, ville jubelen ingen ende ta.

Hansemann trakk en strek over enden av skiven med en skitten liten finger.

– Bare dit!

Det ble middagstid og rektor og lærerne gikk inn til Langnes for å spise. Det hadde duftet nystekt rype fra kjøkkenet en lang stund. Guttene ryddet tunet og lekte ektemann og make. Etterpå var det slå på ring. En time senere kom adjunkt Bodding ut og snakket hviskende med Hans Kleve. Han skyndte seg rundt til guttene i tredje gym. De var invitert på vin og kaffe sammen med rektor og lærerne. Resten hoppet bukk og slo ball. Mange tok en tur opp i utmarken ovenfor gården.

Peter hadde fått med en hel julekake med sukker og rosiner. Mor hadde bakt den dagen i forvegen, så den var fremdeles myk. Han tok med seg Gunnar og Sigurd og dro

opp i skogen for å ta knekken på godbiten. Så fant han frem en pakke røyk de hadde spleiset til. Den koster trediv øre. Sigurd fikk bildet i pakken, for han samlet på slike.

Men hvor kunne de sitte og røyke i fred? Det vrimlet jo av gutter i skogen. Litt etter oppdaget de et bjerkeholt like ved gården og stakk over dit. Peter hadde julekaken under jakken, så ingen kunne se den. For ellers ville han blitt nedrent. Litt etter var de vel over tunet og oppe på haugen med bjerkene. Der sto det et mørkent trebord med noen benker rundt. Dette holtet måtte ha vært brukt som lysthus.

De re guttene slo seg ned rundt en trerot og Peter tok frem kaken. Alle tre hadde tollekniver og hogg tykke biter de ble sittende og gumle på.

– Smaker mye bedre sånn, sa Gunnar. – Blir leirstemning av det.

– Fin kake, fikk Sigurd sagt med munnen full. Han hadde forresten klart å raske til seg et svært stykke sukat.

– Bare spis, sa verten. – Det er mye igjen.

– Moren din kan bake, sa Sigurd og gikk løs på kaken igjen.

– Mye flinkere enn Kirkemo, sa Gunnar.

– Hysj på dere! sa Peter. Han hadde stukket en røyk i munnen og hadde fyrstikken klar. – Jeg synes jeg hørte noen! Er det noen her!

– Neida, det er ikke en kjeft her.

– Jo, hør nå!

De lyttet. Jo, det stemte. De hørte stemmer på den andre siden av holtet. Stemmene kom etterhvert nærmere og nå kunne de høre at det var Kua som lo.

– Lærerne kommer! sa Peter advarende. Han stakk sigaretten i pakken og pakken i lommen.

– Jamen gjør de det! sa Gunnar.

– De setter seg ved det gamle bordet, oppe på toppen.

Nå kunne de høre stemmene helt tydelig. Etterhvert kom det flere og flere lærere opp i holtet.

De tre hadde reist seg og skulle til å gå, da Sigurd med ett hvisket.

– La oss bli her. Kunne være artig å høre hva de snakker om.

Ingen dum tanke. De slapp seg overende i gresset igjen og gumlet resten av kaken mens de lyttet spent.

Det ble snakket fort og mye deroppe og det var ikke så lett å følge med. Det var spørsmål om hvor de skulle sitte og to av gymnasiastene løp inn etter stoler. Etterpå ble det roligere. Nå hadde de antagelig satt seg. De lo og pratet og det lød som et eneste surr.

– De har nok tatt for seg av flaskene, sa Sigurd hviskende. Det var ikke én som ikke hadde sett kassen med øl og vin de hadde hatt bak på karjolen. Overlærer Ansteen hadde kjørt. Gunnar og Peter smilte og nikket.

Da hørte de med ett stemmen til rektor.

– Hans Kleve har ordet. Vi er spente på hva han vil si.

De tre hørte Hans si noe lavt og oppfattet noen ord, som «ingen navn» og «taushet». De andre mumlet «ja» og «selvfølgelig». Så begynte Hans å snakke med høy stemme.

– Lover for Napoleonsforbundet. Paragraf 1. Keiser Napoleon den store er skytspatron for forbundet. Paragraf 2. Ingen må forandre disse lovene uten at de som ga dem er enige. Paragraf 3. Forbundet har «Troskap og ære» som yalgsprog. Paragraf 4. Den som bryter lovene, kastes ut av forbundet og blir æreløs i klassen. Paragraf 5. Forbundet har som formål å få alle guttene til å bli edle og sterke allerede nå. Paragraf 6. Det er forbudt å tulle i forbundet . . .

Hver gang Hans leste opp en paragraf, braket latteren løs. Kleve fortsatte:

– Paragraf 7. Det blir valgt ny formann hver uke og han får titlen Napoleon. Paragraf 8 . . .

Da lød et skingrende skrik fra den andre siden av haugen.

Hans Kleve tidde og lærerne spratt opp. Skriket endte i et langtrukket hyl og nå kom alle stormende for å se hva det var.

Peter lå oppå en gutt og hamret løs så nevene gikk som trommestikker. Kjørte knærne inn i magen på ham og slo løs, om og om igjen. Nevene smalt inn i ansiktet på gutten under ham. Det var Sigurd Baarstad som hadde skreket av redsel. Nå sto han et stykke unna og stirret vilt på de to som sloss. Han kastet et forvirret blick på flokken med lærere som kom løpende. På treroten lå resten av julekaken og en veltet saftflaske.

Rektor løp bort og grep tak i Peter. Han halte og dro, men klarte ikke å få gutten opp. Peter bare fortsatte å slå. Han sa ikke et ord. Det kommer ikke en lyd fra Gunnar Holm heller. Han bare lå der og fikk juling. Han prøvde å holde hendene opp for ansiktet, men det nyttet ikke. Peter fikk inn en fulltreffer med hvert slag. Blodet silte fra nesen på stakkaren.

Nå hadde rektor fått hjelp av to lærere som dro Peter vekk fra Gunnar. De heiste ham på bena, kjeftet og ropte i munnen på hverandre. Peter la armene over hodet og kastet seg i gresset. Der ble han liggende og gjøre seg så liten som mulig mens han stønnet og skalv.

– Hva skal dette bråket bety! ropte rektor. Han var andpusten etter løpingen. – Opp med deg, Gunnar Holm!

Gunnar reiste seg langsomt og besværlig.

– Tørk av nesen. Du blør jo så det siler!

Gunnar grov frem lommetørkleet og holdt det under nesen. Han var kritthvit og gned blodet utover hele ansiktet. Øyne-

ne hans var store og han stirret stivt på rektor. Rektor spurte igjen.

– Hva foregår her?

Gunnar var like stiv i blikket da han snudde hodet og så opp på Hans Kleve. Han sto med Napoleonsforbundets lover i hånden og var blitt hummerød i fjeset.

– Få han der på bena! ropte rektor til Hans og pekte på Peter.

Hans Kleve kom ned og bøyde seg over Peter. Hvisket i øret hans.

– Du må reise deg, sa han lavt.

Peter før plutselig opp, la hendene for ansiktet og stormet mot skogen på den andre siden. Rektor snudde seg rasende mot Gunnar, men han var ikke der. Han løp alt han kunne etter Peter. Rektor snudde seg skummende mot Sigurd Baarstad.

– Fortell øyeblikkelig hva som hendte!

– Jeg... jeg vet ikke. Jeg skjønner... ikke noe av det hele. Vi satt her og spiste kake og så hørte vi Hans Kleve lese opp noe. Før jeg visste ordet av det lå Gunnar på bakken med Peter over seg.

Hans Kleve kom bort. – Beklager rektor, sa han. – Dette er en kjedelig sak. Han holdt lovene frem. – Det er Peter og Gunnar som har stiftet Napoleonsforbundet og laget lovene.

Rektor så litt på ham, så snudde han seg mot Sigurd igjen.

– Løp og hent de to andre. Si at de skal komme hit med det samme. Jeg er ikke sint mer.

Sigurd løp med det samme. Inne i skogen oppdaget han Gunnar som satt på en stein med nesen i lommeørkleet. Han så rett ut i luften og var aldeles tom i blikket.

– Jeg skal si fra rektor at du må komme med en gang. Han er ikke sint mer.

– Jeg kommer snart, svarte Gunnar. – Du kan hilse og si det.

Gunnar reiste seg og gikk inn i skogen. Sigurd ble stående litt og se etter ham, så løp han tilbake til gården.

Senere på ettermiddagen ble det kommandert oppstilling og kompaniene holdt opprop. De som ble ropt opp, svarte – Her. Hans Kleve gikk langs geleddet og ropte. Først langs sjette, så femte og tilslutt fjerde. Peter og Gunnar var borte. Men litt etter kom Gunnar sammenhuket løpende og snek seg inn på sin plass.

– Gunnar Holm er kommet! ropte en.

– Hvor er Peter? spurte Hans.

– Vet ikke. Han stakk.

Etter oppropet meldte Hans Kleve fra til rektor at Peter ikke var kommet tilbake. Rektor så svært betenkt ut.

Akkurat da kjørte en karjol inn på tunet. Kaptein Taraldsen på Nøkken satt på bukken. Han stanset hestene og hoppet av. Kapteinen satte kurs direkte for rektor som ble med inn i gangen.

– Det gjelder en guttunge. Sønnen til konsul Preuss. Han kom ombord, så ute av seg at jeg trodde han skulle gråte øynene ut. Han gjemte seg i et kott, men jeg fant ham. Vi hørte at han tutet. Men jeg måtte bryte opp døren for å få ham ut. Jeg trodde gutten hadde skadd seg. Han sa at det ikke var noe å snakke om og tutet videre. Jeg syntes synd på gutten, herr rektor. Han så virkelig ulykkelig ut. Vi lot ham ligge ombord. Jeg dro hit med det samme for å melde fra.

– Takk skal De ha, Taraldsen, sa rektor. Han gikk ut på trappen og sa noe hyggelig om turen, ropte hurra for fedrelandet og takket for dagen. De hadde med musikere som spilte «Ja vi elsker», men de var så fulle at det nyttet ikke å synge til spillet deres.

Alle marsjerte til Nøkken og så bar det hjemover.

Ute på sjøen gikk Gunnar opp til rektor som marsjerte frem og tilbake på broen.

– Nå mine venner, Gunnar, hva er det? Jeg sa dere skulle komme, for det går ikke an å slåss slik. Men vi snakker ikke mer om det.

– Unnskyld, svarte Gunnar, jeg vil gjerne vite om Peter . .

– Han er ombord. Ingen fare med ham. Han var nokså trett da han kom, så han sover nå. Vi må ikke vekke ham.

Gunnar så lettet ut da han gikk ned lederen. Rektor visste altså ikke at han og Peter hadde stiftet Napoleonsforbundet. Det var enda godt. Det hadde Hans Kleve øyensynlig holdt kjeft om. Å, om han hadde kunnet myrde den fyren!

Gunnar lette etter Peter hele vegen tilbake til byen. Han måtte snakke med ham. Se om ham iallfall. Men det var ikke mulig å finne kameraten.

Byfogd Holm sto på bryggen og ventet. Gunnar måtte følge med hjem med det samme. Han ville helst bli der og vente på Peter.

Da båten var tom, gikk rektor og Taraldsen forut til Peter som fremdeles lå i kottet.

– Nå må du gå hjem, kjære Peter, sa rektor. – Ikke mer slåssing på skoletur. Nå, vi snakker ikke mer om denne saken. Takk for turen, gutt. Morn med deg!

Peter ruslet hjemover. Han falt mer til ro nå da han hadde sovet og hørte at rektor ikke var sint lenger. Rektor visste antagelig ikke noe om det hele. Det var da enda noe at den simple Hans Kleve hadde tidd med det. Men Gunnar, han skulle han gjerne kverket! Kvalt ham til han ble blå.

Hjemme lot han som ingenting. Ville ikke ha kveldsmat. Han ville bare køye.

– Du ser ikke helt frisk ut, Petermann, sa moren. – Klok-

ken syv lå Peter under dynen. I rommet ved siden av satt Kath og leste lekser.

Eter en stund så hun opp fra den engelske grammatikken.

Var det ikke noen inne hos Peter? Der hørte hun noe igjen! Han var vel ikke syk?

Hun gikk inn til ham.

– Er du dårlig, Peter. Hvorfor bærer du deg sånn?

Han hadde hele hodet under dynen og gråt så sengen skaket. Kath ble så redd at hun datt rett ned på sengekanten.

– Men Peter da! Er du syk?

Han svarte ikke, bare ristet over hele kroppen og stønnet kvalt.

– Jeg henter mor . . .

Da kom han frem.

– Nei Kath, ikke gjør det.

Han så fryktelig ut. Fortvilet og klissvåt i hele ansiktet.

– Peter, nå sier du hva det er! Med en gang! Du ser helt vill ut!

Peter satte seg opp i sengen og rugget frem og tilbake. Så begynte han å tute igjen. Kath ble så ute av seg at hun nesten gråt, hun også. Hun la armene rundt hodet hans og trakk ham inntil seg.

– Si det da, Peter. Du kan da si det til meg!

– Det er så trist alt sammen, mumlet han. – Så forferdelig trist!

Etter en stund hadde hun fått vite alt sammen. At Gunnar hadde forrådt både Napoleonsforbundet og sin beste venn.

Med ett før han opp.

– Det var han vennen din, Hans Kleve som begynte. Han hadde forbundets lover og leste dom opp for lærerne så de skrek av latter. Den usle dritten! Fin fyr du flyr rundt med!

Kath stirret rystet på ham. Hun tenkte litt, så reiste hun seg.

– Ja, sa hun med ett sint, det skal jeg gjøre!

– Gjøre hva?

– Det spiller ingen rolle, men stol på at han skal få!

Kath sprang ned i entreen og tok på seg hatten. Så smatt hun ut gjennom kjøkkenet.

– Hvor skal du? ropte Stina. – Maten står straks på bordet.

Kath gikk bort til henne. – Jeg er snart tilbake, Stina. Det tar bare et øyeblikk. Jeg er nødt til å gå ut i et viktig ærend. Hvis de spør etter meg, så si at jeg måtte ut for å snakke om en lekse.

Kath løp hele vegen til Kleves og hadde nesten ikke pust igjen da hun ringte på.

– Er Anna hjemme?

– Ja, hun spiser.

– Kan jeg få snakke med henne? Bare et par ord.

Anna kom ut.

– Vil du be broren din komme ut litt. Jeg har noe å si ham.

Litt etter kom Hans Kleve.

– Bli med utenfor! Stemmen til Kath dirret av sinne. – Nei, ikke gå, Anna. Du kan godt få høre det, du også!

De gikk ut på trappen og øynene til Kath skjød lyn da hun så på Hans.

– Peter har fortalt meg alt sammen! Du er en usling, bare så du vet det!

Hun snudde resolutt på hælen og marsjerte ned trappen.

Hans sto tafatt et øyeblikk.

– Vent, Kath! Anna, gå inn og si at jeg kommer om et øyeblikk.

Han hentet hatten og løp etter Kath som hadde stanset og sto og ventet.

Det ringte i samme øyeblikk Stina hadde ropt alle til bordet. Hushjelpen kom og fortalte at Byfogd Holm ville

snakke med konsulen på kontoret hans. Byfogden ventet der. Han så både lattermild og alvorlig ut. I den ene hånden hadde han en tysk lesebok. Han og Preuss satte seg og Holm fortalte at Gunnar hadde kommet til ham og fortalt om et oppgjør han og Peter hadde på skoleturen. Han hadde fått høre om slagsmålet i mai også, og om den tyske leseboken. Om Napoleonsforbundet, Hans Kleve og rektor. Gunnar var helt fortvilet fordi han ikke visste hvordan han skulle få forklart Peter at han var uskyldig. Han kunne bevise det. Så Byfogden hadde påtatt seg oppdraget å være budbringer.

Faren til Peter og Holm snakket en god stund om det. De var alvorlige, men hadde visst lyst til å le. Da Holm skulle gå, ringte det igjen. Utenfor sto Hans Kleve.

– Unnskyld, er Peter hjemme?

– Ja, han er da det.

– Kan jeg få snakke med ham?

Hans Kleve ble vinket inn på kontoret og snakket litt med de to fedrene. Omsider gikk Holm hjem, mens Hans klatret opp til Peter.

Før Holm gikk sa han: – Jeg sender Gunnar over om en halv time. Da har du sikkert fått Peter til å skjønne hvordan det henger sammen. Gunnar bare venter. Han har hverken spist eller drukket.

Faren til Peter gikk ut i kjøkkenet, til Stina.

– Har vi noe godt i huset? spurte han.

– Vi har en oksestek, men den skal vi ha i morgen.

– Kan du ikke kutte et par tykke skiver og steke dem som biff?

– Det kan jeg nok, men det er synd å ta av den fine steken.

– Bare gjør det, Stina. Lag to gode biffer.

Gunnar kom en halv time senere. Etter ti minutter forlot Hans Kleve huset. Gunnar ventet og kom tilslutt opp til Peter som hadde stått opp og fått på seg klærne. De ble

bedt ned til kveldsmat og la i seg av de største biffene de noensinne hadde sett. Kath vartet opp. Etter at biffene var satt tillivs, vanket det smør, brød og ost. Etterpå måtte Stina vaske opp alt sammen.

Det er ikke et menneske i byen som vet noe. Bortsett fra byfogd Holm. For hver gang Peter er på besøk hos Gunnar, strammer han seg opp som en aldrende soldat og gjør honnør.

– Står til, min venn Peter Napoleon?

Bernt Lie:
PETER NAPOLEON

De beste av Bernt Lies barnefortellinger er fremdeles spill levende.

Barnas livsvilkår har skiftet, men det er noe ved disse skildringene som gir beskjed om at barn til alle tider har noe felles.

«PETER NAPOLEON» er en av de bøker som vil leve.

Heltedømmen og krigsleken er her et sentralt motiv.

Her er morsomme scener som noen hver vil kjenne igjen fra sin barndom. Boken gir en god psykologisk studie av en tolvåring som helhjertet lever ut sin fantasi- og rollelek.

Peter Napoleon bombarderer egenhendig festningen «Lady-smith» — den ligger på en norsk bondegård. Denne skildringen er antakelig norsk litteraturs fornøyeligste bombardement.

Fortellingen viser hvor uforanderlig barnesinnet egentlig er. Barn har en plass i solen i dag, men protestholdningen, følelsen av å være ener, lengselen etter å bli godtatt er den samme, selv om de ytre former har skiftet.

TRONDHEIM FOLKEBIBLIOTEK

u

Lie, Bernt

Peter napoleon

thbb hovedmag

16010017646003

1976

3